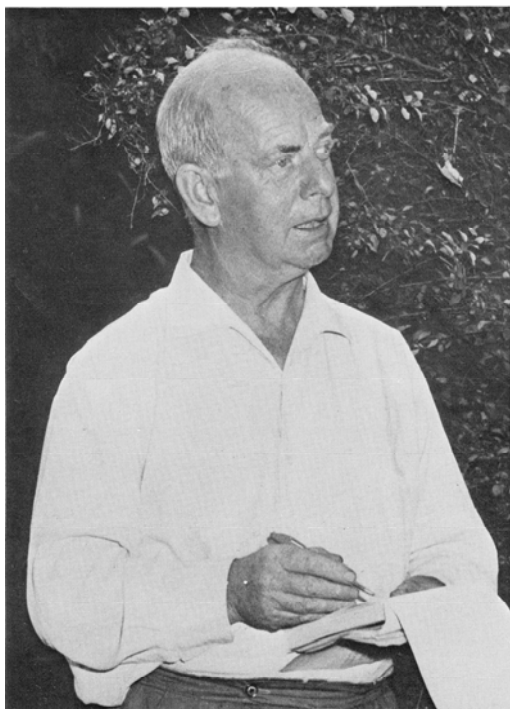

Jan Verwey Natuurcentrum

W. Andelaar

In het begin van de avond zaten op Van Eeden's duin, bij de netten, in de Puik, langs de golfbanen en in de richting van de kustwacht, eigenlijk overal, druk roepende koekoeken. Maar als de grijze kilte aangesloten komt, de helmsprietten buigen onder de last van dauw, gaan ze zich roeren en net voor de duisternis invalt, zijn hun silhouetten te zien als ze met hun drieën, vieren, vijven voortjagen, de hellingen langs, de laagten door, de dellen over, de berken in, voortstuiven, roepend, lachend, gorgelend, drukker en drukker, tot de korte nacht gevallen is en de nachtzwaluw in de grote vallei zelfs zijn ratel heeft gestaakt.

JAN VERWEY

Bij het samenstellen van het eerste boekje dat door onze vereniging werd uitgegeven vroegen wij aan een oud-inwoner van Noordwijk, Jan Verwey, hierin een voorwoord te willen schrijven. Die was daar onmiddellijk toe bereid en wilde daarnaast ook de inhoud aan een kritische blik onderwerpen. Met De vogels van Noordwijk ontstond zo een contact tussen hem en leden van onze vereniging dat tot zijn dood in stand is gebleven.

Zo kwam hij soms naar Noordwijk om een expositie te openen of om de opgezette Oehoe, die hij ooit van Verster van Wulferhorst kreeg, te overhandigen. Van dit weerzien met Noordwijk genoot hij zeer, ondanks alle veranderingen sinds hij een halve eeuw eerder uit het dorp vertrok. Langs de Puik, waarover hij in zijn voorwoord van het boekje sprak, loopt nu een brede weg, terwijl de Nachtzwaluwen zijn verdwenen, maar toch deed het hem goed de herinneringen uit zijn jeugd op te halen.

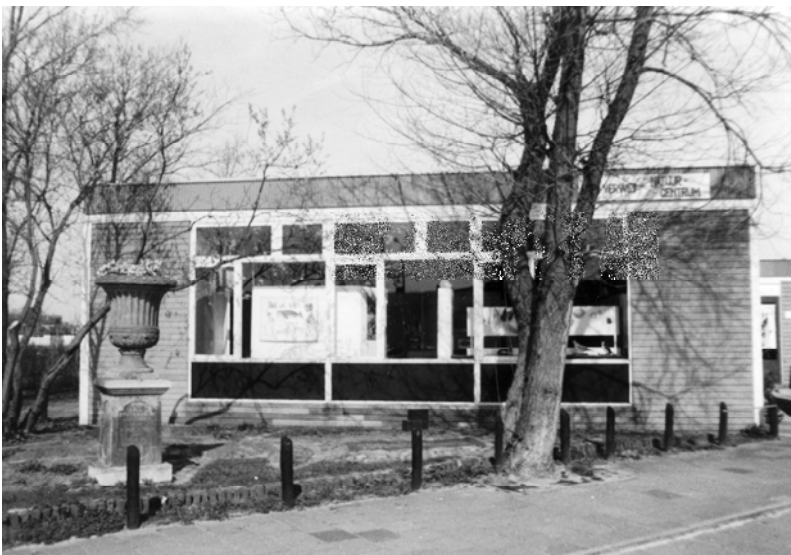
Na zijn overlijden werden we door zijn dochters benaderd over zijn boeken. Verwey had bepaald dat een deel van zijn bibliotheek naar Noordwijk moest gaan. Zij vroegen ons of wij ze wilden hebben en of we een mogelijkheid zagen ze zodanig op te slaan dat ze door alle inwoners van Noordwijk zijn in te zien en te lenen. Op dat moment is het plan ontstaan om een natuurcentrum in Noordwijk in te richten. Dat ging niet vanzelf, van een tijdelijk onderkomen in een keldertje in de Schoolstraat, tot plannen om naar de Finse School te gaan, werd het uiteindelijk de oude openbare bibliotheek.

Even dreigde er nog een kink in de kabel te komen toen het schelpenmuseum uit Vledder naar Noordwijk zou komen. Onze toenmalige secretaris werd door wethouder Warmerdam aangeschoten met de vraag of het niet veel beter was om de schelpen maar in die oude bibliotheek onder te brengen en het plan voor een natuurcentrum te laten vallen. Onze secretaris had daarbij als antwoord iets van ja-ja gemompeld, waarna de wethouder, niet wetend dat dit nee betekende, al toezeggingen in Vledder gedaan. Tijdig ingrijpen van burgemeester Bonnike echter voorkwam erger. Over de naam, die het centrum moest krijgen werden we het snel eens. Zeer tot genoegen van zijn dochters werd het gebouwtje het Jan Verwey Natuurcentrum genoemd.

Het was al snel duidelijk dat in het verhoogde deel van het gebouw de diorama's en de lezingenzaal moesten komen. In het lage deel waren de toiletten en een keukentje en ook werd daar de bibliotheek ondergebracht. Vooral het inrichten van de diorama's was een heidens karwei. Er werden daarbij een aantal groepen gevormd die een

bepaald biotoop vorm moesten geven. Zo werden de polder, het dorp, de duinen en het strand uitgebeeld. Zelfs de toren van de grote kerk werd op schaal nagebouwd om de torenvalk en de gierzwaluwen te laten zien. Een probleem was daarbij dat we aan opgezette vogels en dieren voor de diorama's moesten zien te komen. De beheerder van de scholencollectie van het Museum voor Natuurlijke Historie in Leiden, de heer P. Staffleu bracht echter uitkomst. We konden wat hem betreft alles lenen wat we nodig hadden. Een ander vraagstuk betrof het benodigde meubilair. Er was geen geld om dat allemaal nieuw te kopen, dus werd er her en der wat op de kop getikt. Dat betekende wel dat er uiteindelijk een tiental verschillende soorten stoelen in de lezingenzaal stonden en dat de boeken op de oude stellingen van de bibliotheek terecht kwamen.

Niettemin, op een bepaald moment konden we open en we vonden Piet Steltman bereid deze opening te verrichten. Waarschijnlijk zegt deze naam niemand meer iets, maar toen was hij een vrij bekende televisiefiguur. Dat betekende dat er zoveel belangstelling bij de officiële ingebruikneming was dat een deel van het bestuur en veel belangstellenden die van buiten af moest mee maken.

Nadien is het centrum nog een keer verbouwd, waarbij de keuken werd verplaatst en de bibliotheek zodanig werd vergroot dat onder andere de jeugdclub hierin bijeen kon komen. Nog wat later was het dak zo slecht dat het ook binnen regende. Na een geslaagde actie in het dorp, met als titel "Help Jan Verwey onder dak", kon het centrum van een nieuw dak worden voorzien. Niet onvermeld mag blijven de nieuwe inrichting van de dioramazaal. Dankzij enkele enthousiaste jonge

leden kreeg de huidige inrichting vorm. Zonder iemand tekort te willen doen moet ook het jarenlange werk van de onderhouds- en schoonmaakploeg genoemd worden. Er is wat geschilderd, getimmerd en geboend waarbij het koffiedrinken een hoogtepunt betekende. Een van de leden van de ploeg bleek daarbij bijzonder bedreven in het imiteren van dorpsbewoners te zijn. Dat was ook wel nodig om de moed er in te houden. Het voortdurende vandalisme van de Noordwijkse jeugd was soms meer dan bar.

Zo heeft het centrum jarenlang goed gefunctioneerd. In den beginne met een openstelling op een aantal dagen in de week voor het publiek, later veel meer voor groepen. Vooral veel schoolkinderen zochten in het centrum naar botjes in uileballen. Daarnaast mochten en mogen de lezingen op de laatste vrijdag van de maand veel belangstelling ondervinden. Een lange stoet van deskundigen en enthousiaste leken kwam er om hun ervaringen op natuurgebied te vertellen en ons te laten genieten van fraaie dia's. Daaronder waren bekende personen als Lenie 't Hart, maar ook de man die al dertig jaar onderzoek doet naar de vlinders in de AW-duinen kwam aan het woord. Nog enkele maanden en het centrum in de huidige vorm zal niet meer bestaan. Dankzij een slecht

verzekerde school die afbrandde en die men in de oude staat weer wilde terug hebben, moet het centrum wijken voor dure appartementen. Gelukkig wordt er in de plannen rekening gehouden met een nieuw centrum in combinatie met de bibliotheek. Wel veel kleiner en zonder een dioramazaal, maar met mogelijkheden om samen met de medewerkers van de bibliotheek dingen te doen. In elk geval komt er voldoende ruimte om de boeken van Jan Verwey weer een goede plaats te geven. Ik ga er vanuit dat de naam ongewijzigd blijft en dat deze naam ons blijft herinneren aan de man die als jongen van vijftien jaar met zijn vrienden Piet de Groot en Jo Veerman de eerste vogelbeschermers in Noordwijk waren. Op een briefkaart uit die tijd, die bewaard is gebleven, omschrijft Jan Verwey daarbij zijn motivatie voor het beschermen van de natuur:

Men moet niet vergeten dat zelfs 't kleinste dier recht heeft om te bestaan en dat 't zoowel laf is als slecht misbruik te maken van onze meerderheid in kracht en verstand tegenover deze weerloze dieren.